

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

Status Finitiuus & de eius tractatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

Status finitimus, & de eius tractatione.

DE hoc statu diximus in artificio orationis: fit cum queritur, quid sit res, & quo nomine afficienda? An sacrilegus Diogenes, qui deunculi idolum ligneum rapuit de trivio, ut sibi coqueret cenam?

M. Tullius breuiter sic explicat, lib. 3. de Oratore.

Definitionis autem sunt disceptationes, ut, cum queritur, quid in communi mente, quasi impressum sit, ut si differatur idne sit ius, quod maximæ parti sit utile: cum aut quid cuiusque sit proprium exquiritur, ut ornate dicere propriumne sit oratoris, an id etiam aliquis præterea possit: aut cum res distribuitur in partes, ut si queratur, quot sint genera rerum expectandarum: aut cum qua forma, & quasi naturalis nota cuiusque sit, describitur, ut si queratur avari species, seditiosi, gloriosi: ex quo intelligas notiones, notationes, definitiones, distributiones, descriptiones, hunc locum cum fulcire, tum ornare.

Primus ergo accusatoris locus erit nominis, cuius de vi queritur, breuis, aperta, & ex hominum opinione de prompta definitio, ut si accusetur Flaminius læsæ maiestatis, quod filium magistratum gerentem de concione detraxerit, ita proponenda erit definitio:

Maiestatem minuere, est aut de amplitudine, aut populi potestate, aut eorum, quibus populus potestatem dedit, aliquid derogare.

Hoc si breuiter est positum, pluribus est verbis, & rationibus confirmandum, & ita esse, ut descriperis ostendendum: Deinde ad id, quod definitis, factum eius, qui accusabitur, adiungere oportebit, & ad hypotheseum gradum facere.

Erit & infirmanda aduersariorum definitio, ea autem infirmabitur, si falsa demonstrabitur ex consuetudine, & opinione hominum, à turpi, ab inutili, &c. Sed quoniam quæ ad definitiones attinent, libro quarto

sunt explicata, nunc pluribus inculcandum non puto.

Status qualitatis.

Cum facti, & facti nomine concessio vis, & natura, & genus negotij ipsius queritur; constitutionem generalem appellamus, inquit Cic. 2. de inuent. quæ duplex est, negotialis, & iudicialis.

Negotialis est, quæ in ipso negotio iuris ciuilibus habet implicitam controuersiam, ut quidam pupillum hæredem fecit, pupillus ante mortuus est, quàm in suam hæreditatem ueniret; de hæreditate ea, quæ pupillo uenit, inter eos, qui patris pupilli secundi sunt, & inter agnatos pupilli controuersia est.

Iudicialis est, in qua æqui, & iniqui natura, & præmij, & penæ ratio queritur. Iudicialis status duæ sunt partes, una absoluta, altera assumptiua: Absoluta, quæ factum, ut ex se legitimum tuetur, ab Hermogene dicitur accusatio rei cuiusdam, tanquam obnoxia, quæ tamen omni noxa soluta uideri potest, à Cicerone relatio nominatur, 2. de inuent.

Ea est, cum reus (inquit) quod agitur, confessus, alterius se inductum peccato, iure fecisse demonstrat. Sic Horatius occisis tribus Curiatij, & duobus amissis fratribus domum se victor recipit, is animaduertit fororem suam de fratrum morte non plorantem, sponsi autem nomen appellansem audiuit cum gemitu, & lamentationem indignè passus virginem occidit. Accusatur.

Relatio
quid.

Absoluti status partes, quas ex Curio Fortunatiano supra, in quatuor capita distinximus, ab alijs ita enumerantur, natura, lex, consuetudo, iudicatum, æquitas, pactum, quæ si in causa ostendat, absoluitur reus; ut, accusatur Cereas, quod Bambalionem nocturnum furem occidit, factum legitimum probat.

A natura, quæ docet vim vi repellendam.

A lege, quæ sic habet, Si nox factum furtum esset, si in alijs occisisset, iure casus esto.

A consuetudine: Hoc à natura expressum, à lege confirmatum, omnis sæculorū memoria seruanit, omnium gentium instituta tenuerūt.

A iudicato: in simili causa absolutus est Fannius, in quo iudicium auctoritas, & par ratio circumstantiarum plurimum ualet.

Ab æquitate: si vita nostra in aliquas insidias, in vim, in tela inimicorum incidit, omnis honesta ratio querenda est expediendæ salutis.

A pacto: si contra datam fidem fecerit accusator.